

Oslo

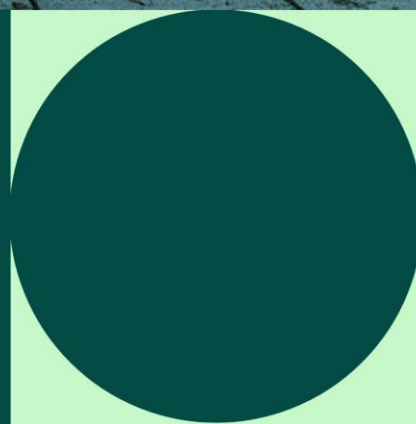
Bydel Nordstrand

Foto: Oslo kommune / Bymiljøetaten

Ruspolitisk handlingsplan

2021 - 2023

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	1
2. Demografi og situasjonen per i dag	3
2.1 Brukerplan og helhetlig russtatistikk	3
2.2 Ung i Oslo	4
3. Bydelens tjenester	4
3.1 Oppvekst og velferd	5
3.1.1 NAV Nordstrand	5
3.1.2 Utekontakten	5
3.1.3 SaLTo	6
3.1.4 Helsestasjoner	7
3.2 Tilrettelagte tjenester og psykisk helse	8
3.2.1 FACT-team	8
3.3 Mestring og omsorg	8
3.3.1 Seniorsentre og seniorveileder	8
4. Føringer for rusarbeidet i Bydel Nordstrand	9
4.1 Strategiske føringer	9
4.2 Kommunerevisjonen	9
5. Handlingsplanens tiltak	10
6. Nyttig å lese	14
6.1 Relevant lovverk	15

1. Innledning

Personer med rusproblemer er blant bydelens mest sårbare innbyggerne. Mange har omfattende helse- og levekårsutfordringer. Redusert livskvalitet, manglende utdanning, arbeid og inntekt, sosial isolasjon og tidlig død er blant de mest alvorlige følgene av rusproblemer. Fordi utfordringene ofte er sammensatte, har mange behov for koordinert innsats fra NAV, kommunehelsetjenesten og ulike deler av spesialisthelsetjenesten. Svikt i tjenesteytingen og i samarbeidet mellom tjenestene kan ha alvorlige konsekvenser for den enkelte.

Rusarbeidet begynner og avsluttes i bydelen. Med kommunalt rusarbeid menes rusforebygging, tidlig intervensjon, oppfølging, rehabilitering og henvisning til spesialisthelsetjenesten. Videre innebærer det oppfølging før, under og etter behandling. Kommunalt rusarbeid utføres i flere sektorer i bydelen og krever derfor samhandling på individ- og systemnivå, med fokus på tverrfaglig samarbeid innad i bydelen, samt med spesialisthelsetjenesten og frivillig sektor.

Denne planen etterfølger Bydel Nordstrands rusmiddelpolitiske handlingsplan for 2013-2016. Byrådsavdelingen for eldre og sosiale tjenester har bedt samtlige bydeler sørge for at de har oppdaterte ruspolitiske handlingsplaner i tråd med strategisk plan for rusfeltet. Byrådets strategiske plan for rusfeltet i Oslo (350/18) legger opp til at innsatsen skal vris fra reparasjon til forebygging og fra institusjonsbaserte tilbud til trygge og egnede boliger i bydelene. Dette innebærer hjelp med vekt på hjemmebaserte tiltak i lokalmiljøet med oppfølging og tiltak som understøtter innbyggernes ressurser og egeninnsats.

Byrådet har vedtatt to hovedmål for ruspolitikken:

- Færre innbyggere utvikler rusproblemer
- Innbyggere med rusproblemer får bistand ut fra sine behov til å leve et meningsfylt liv

Disse to hovedmålene legger føringer for det videre planarbeidet i bydel.

Byrådet har også utarbeidet tre strategier for å nå hovedmålene:

- Forebyggingsoffensiv for å hindre at rusproblemer oppstår
- Tidligere innsats når rusproblemer oppstår
- Økt livskvalitet ved rusproblemer

Bydel Nordstrand har vektlagt disse tre strategiene i bydelens ruspolitiske arbeid. Denne handlingsplanen er utformet med grunnlag i de lokale forholdene og de lokale behovene i bydelen. Planen omfatter forebygging, tidlig intervensjon, behandling, rehabilitering, samhandling, implementering og kompetanseheving.

Ruspolitisk handlingsplan innleder med en beskrivelse av demografi i Oslo og Bydel Nordstrand. Videre gir planen en oversikt av tjenestetilbudet i bydelen og det rusmiddelrelaterte arbeidet som skjer i de ulike bydelstjenestene. Til slutt beskrives mål og tiltak for rusarbeidet i bydelen.

Opprinnelig plan er utarbeidet av avdelingsleder Heidi Trygg og Olav Oxholm ved NAV Nordstrand, ruskonsulent for ungdom og oppsøkende miljøterapeut Lise Ramdahl ved Utekontakten og Marianne Habberstad ved Mestring og omsorg. Planen er revidert av nåværende avdelingsleder Caroline Johnsen ved NAV Nordstrand.

2. Demografi og situasjonen per i dag

Bydel Nordstrand har i overkant av 50 000 innbyggere. Demografien i bydelen viser at alderssammensetningen i bydelen er preget av en lavere andel unge voksne og en større andel eldre enn Oslo generelt. Videre skårer befolkningen over gjennomsnittet på utdanningsnivå og inntekt enn Oslo i sin helhet.

2.1 Brukerplan og helhetlig russtatistikk

Brukerplan er en kartlegging som bygger på bydelenes egne registreringer av personer med rus- og psykiske helseproblemer som mottar tjenester. Siste rapport er fra 2019. I 2019 ble det i Bydel Nordstrand kartlagt 145 personer som fikk kommunale tjenester på grunn av rusproblemer eller rus- og psykiske lidelser. Dette er et lavere antall enn gjennomsnittet for Oslo. Alle instanser som gir tjenester til personer med ruslidelser ble bedt om å delta i registreringen, men det var ikke alle instanser som deltok. Dermed er det grunn til å anta at ikke alle personer med rusproblemer som mottar tjenester i bydelene er registrert.

Hele 90 prosent av de kartlagte er vurdert til å ha både rus- og psykiske helseproblemer. Dette er over gjennomsnittet i Oslo. 66 prosent av de kartlagte har et omfattende bruk av rusmidler, med alvorlige konsekvenser for daglig fungering. 30 prosent av de kartlagte har et svært omfattende bruk av rusmidler, med omfattende konsekvenser for daglig fungering. Alkohol er det rusmiddelet som flest personer i bydelen har et problem med, og innbefatter 86 av de 145 som er kartlagt (59 %). Deretter følger cannabis (48 %) og heroin (38%). Det er registrert 48 personer som injiserer rusmidler. Blant de kartlagte er det flest personer i aldersgruppen 50-59 år (28 %), etterfulgt av 40-49 år (26 %) og 30-39 år (21 %). Det er kartlagt 7 tjenestemottakere (5 %) mellom 18-23 år. Bydelen har ingen kartlagte under 18 år fordi barneverntjenesten ikke deltok i kartleggingen. Over en tredjedel av de kartlagte i Brukerplan 2019 hadde ansvarsgruppe, men kun syv prosent hadde individuell plan (IP).

Velferdsetaten utarbeider årlig rapporten «Helhetlig russtatistikk» som sammenfatter informasjon om personer i Oslo som mottar tjenester for utfordringer knyttet til alkohol, illegale rusmidler og/eller legemidler. Bydel Nordstrand har lavere prevalens enn gjennomsnittet i Oslo når det gjelder bruk av institusjonsopphold i Velferdsetaten, antall innbyggere som mottar LAR-behandling og døgnopphold i tverrfaglig spesialisert rusbehandling. Bydelen hadde 305 personer i tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB) i 2021 og 85 personer i LAR. I 2018 hadde 72 ulike personer totalt 232 inntak i Velferdsetatens institusjoner. I 2021 er antallet personer blitt redusert til 49 og antall inntak redusert til 140.

2.2 Ung i Oslo

I rapporten Ung i Oslo fra 2021, der elever på ungdomsskole og videregående skole bosatt i Bydel Nordstrand deltok, fremkommer det at en høy andel av bydelens ungdom har drukket seg beruset, sett opp mot gjennomsnittet for Oslo. 39 % av ungdom i videregående skole bosatt i Bydel Nordstrand har oppgitt at de har drukket seg tydelig beruset det siste året. 28% oppgir at de får lov av sine foreldre å drikke alkohol, selv om de er under 18 år. Tall fra 2018 viser at 36% av ungdom i videregående skole bosatt i bydelen oppga å ha drukket seg tydelig beruset seks ganger eller mer i 2018, mens tallet for Oslo i sin helhet var på 29%. 14% av ungdommen som deltok i undersøkelsen og er bosatt i bydelen har brukt hasj eller marihuana det siste året (Ung i Oslo, 2021). 15% av bydelens elever på videregående skole rapporterer at de føler det er et press på ungdom om å prøve hasj og marihuana. 6% av bydelens ungdommer oppgir å ha forsøkt andre narkotiske stoffer (enn hasj og marihuana) det siste året. Gjennomsnittet i Oslo er 5% og i Norge som helhet er det 4%.

3. Bydelens tjenester

Oppfølging av personer med rusproblemer skal gis individuelt og basert på den enkeltes behov. Personer med rusproblemer kan motta tjenester fra mange ulike seksjoner i bydelen, noe som fordrer gode samarbeidsstrukturer. I Bydel Nordstrand har NAV et særskilt ansvar for rusoppfølging av voksne, men innbyggere med rusproblemer mottar også oppfølging fra andre seksjoner og avdelinger i bydelen.

En del av tjenestemottakerne får vedtak etter helse- og omsorgstjenesteloven i kommunen, mens oppfølging fra ruskonsulent i NAV har vært gitt uten vedtak. Det arbeides nå med å utarbeide sentrale føringer fra Velferdsetaten for å sikre en likere praksis på vedtak om rusoppfølging.

3.1 Oppvekst og velferd

3.1.1 NAV Nordstrand

På NAV Nordstrand er hovedansvaret for oppfølging av personer med rus- og eller alvorlige psykiske helseproblemer lagt til avdeling Helse, mestring og bolig. Avdelingen skal gi helhetlig sosialfaglig oppfølging, med fokus på rus, helse, økonomi, nettverk, bolig, arbeid og meningsfull aktivitet. Søknader om kommunale boliger vurderes i avdelingen, og det tilbys også booppfølging.

Avdeling Helse, mestring og bolig får henvendelser om behov for rusoppfølging direkte fra brukere, fra spesialisthelsetjenesten og fra andre samarbeidsparter. Ruskonsulentene i avdelingen kan henvise til tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB), vurdere søknader om opphold i Velferdsetatens institusjoner og vurdere tvangstiltak etter helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 10 når det mottas bekymringsmeldinger vedrørende rus. Hjemmebesøk, følge til avtaler, deltakelse i ansvarsgruppe, koordinering av individuell plan og oppfølgingssamtaler er en del av arbeidet. Økt livskvalitet er en målsetting. I 2021 har avdelingen vært med på å starte opp et gatefotballag i samarbeid med bydel Østensjø og KFUM Kameratene. Videre er det i 2022 etablert et aktivitetshus, «På Sporet», for personer med rusproblemer i bydelen. Tilbudet er etablert som en sosial arena for brukergruppa med enkel matservering og ulike aktiviteter.

Det har over tid foregått en vridning i rusomsorgen, fra institusjonsbasert omsorg til oppfølging i egen bolig. I tråd med nye politiske føringer har NAV Nordstrand et sterkt fokus på bolig og et mål om å redusere antallet brukere med institusjonsopphold i Velferdsetaten. Overgangen fra å bo på institusjon til å bo i egen bolig kan være stor. Dette stiller økte krav til oppfølgingen som gis fra bydel. Tett oppfølging med grunnleggende bo-trening, gjennomgang av husordensregler, veiledning og praktisk opplæring er en viktig forutsetning for at enkelte skal kunne beholde sin bolig.

For å sikre ivaretagelse av brukerne som er bosatt i bydelen, er det etablert et innsatsteam i samarbeid mellom NAV og Avdeling Tilrettelagte tjenester og psykisk helse. Innsatsteamet har som målsetting å styrke brukernes evne til å mestre egne liv. De tilbyr blant annet bo-veiledning, bistand til strukturering av hverdagen, følge til avtaler, hjelp til å komme i kontakt med andre tjenester samt oppfølging for å forebygge isolasjon. Det har vært stor pågang med søkere til tilbudet.

3.1.2 Utekontakten

Utekontakten driver oppsøkende ungdomsarbeid i bydelen, og har et særlig fokus på å opprette kontakt med ungdom som av ulike årsaker faller utenfor. Tjenesten er et lavterskeltilbud for ungdom i alderen 12 – 23 år, med hovedfokus på aldersgruppen 13 – 18 år. Utekontakten bruker 30% av tiden til oppsøkende arbeid ute blant ungdom på kveldstid og i helger. Resten av tiden brukes til gruppevirksomhet og oppfølging av ungdom på

bakgrunn av det oppsøkende arbeidet, samt tverrfaglig samarbeid med ulike samarbeidspartnere. I tillegg til det oppsøkende feltarbeidet driver Utekontakten bydelens oppfølgingstjeneste (OT) i samarbeid med skoler, NAV og Utdanningsetaten.

Utekontaktene tar utgangspunkt i ungdommens situasjon, og utformer sine arbeidsoppgaver gjennom kontakt med ungdommene i deres miljø. Utekontakten kan tilby samtaler, råd og veiledning samt videreformidling til andre instanser. Tjenesten jobber tett opp mot skole, barnevern, forebyggende politi, helsetjenester, SaLTo-koordinator og fritidsklubb. Oslostandard for oppsøkende tjenester rettet mot utsatte unge er et viktig dokument for tjenesten.

3.1.2.1 Ruskonsulent Ung

I januar 2020 opprettet bydelen en 70% stilling som «Ruskonsulent Ung». Stillingen er lagt til Utekontakten. Aktuelle arbeidsoppgaver i stillingen er individuell rusoppfølging, foreldreveiledning, rusundervisning på skoler, deltakelse i SaLTo-ressursteam, og tverrfaglig samarbeid med andre tjenester i bydel samt skole og forebyggende politi. En målsetting er å etablere et mer helhetlig arbeid inn mot målgruppen, med større grad av samarbeid på tvers av tjenestene. Det gjøres regelmessige vurderinger av hvem som skal følge opp hvilke ungdommer og det skal utarbeides en konkret tiltaksplan for rusoppfølging av ungdommer, i samarbeid med helsestasjon for ungdom og forebyggende politi. Det er også etablert samarbeidsmøter med bydel Østensjø og Søndre Nordstrand, for erfaringsutveksling og kompetanseutvikling.

3.1.3 SaLTo

SaLTo er Oslo Kommune og Oslo politidistrikts desentralisert samarbeidsmodell for forebygging av rus- og kriminalitet, hatkriminalitet og voldelig ekstremisme. Det er en nettverksmodell der de overordnede strategiene er å samordne, vedlikeholde og videreutvikle tverrsektorielt arbeid på disse områdene. Politirådet er styringsgruppe for SaLTo i hele Oslo, og vedtar handlingsprogram som konkretiserer mål, strategier, innsatsområder og tiltak. Handlingsprogrammet skal ligge til grunn for lokale og regionale SaLTo-planer, men tilpasses lokale utfordringer.

SaLTo-koordinator i bydel har en administrativ funksjon og jobber på et overordnet systemnivå, med koordinering av forebyggende tiltak. SaLTo-modellen skal bidra til å videreutvikle og formalisere samarbeidsstrukturer, og sikre at tjenester og tiltak forebygger mer effektivt. SaLTo-modellens visjon er at Oslo skal være en inkluderende og trygg by, med trygge skoler og trygge bo- og oppvekstmiljøer. Gjennom SaLTo-modellen skal ressursene samordnes for å jobbe for en koordinert og helhetlig oppfølging i det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet.

3.1.4 Helsestasjoner

3.1.4.1 Svangerskapskontroll

Ca. 80% av gravide i Bydel Nordstrand følges opp av jordmor i bydelen. Det følger av retningslinjer for anbefalt innhold i svangerskapsomsorgen at spørsmål om bruk av legemidler, alkohol og illegale rusmidler skal tas opp med den gravide når hennes levevaner kartlegges. Ved mistanke om misbruk av rusmidler i svangerskapet, skal bekymring meldes til avdeling Helse, mestring og bolig ved NAV Nordstrand som følger opp saken videre. Gravide med rusproblemer kan også motta oppfølging fra Ullevålsteam eller kvinneklinikk på Ahus.

3.1.4.2 Helsestasjon 0-5 år

Hjemmebesøk tilbys til alle som har fått barn i bydelen. Helsestasjonsprogrammet anbefaler samtaler rundt rus og rusmiddelbruk på fem ulike alderstrinn på helsestasjonen. Det legges vekt på god tilgjengelighet og kort ventetid ved henvendelser. Dette er avgjørende for å forebygge og støtte foreldre i utfordringer i hverdagen.

3.1.4.3 Skolehelsetjenesten

Skolehelsetjenesten tilbyr tjenester til over 8000 tusen elever fordelt på 17 skoler i bydelen. Tilstedeværelse i skolehverdagen er avgjørende for å kunne fange opp og avdekke utfordringer hos barn og unge. Det tilbys individuelle konsultasjoner og undervisning rundt ulike tema i grupper/klasser. Rus og rusmidler er et viktig tema som tas opp og som er spesifikt nevnt i Nasjonalfaglige retningslinjer for 8. trinn. På videregående skole er det et eget opplegg i forbindelse med russetiden. Dette er et tett tverrfaglig samarbeid med skole, politiet, utekontakt og ruskonsulent.

Bydelen har etablert en samtalegruppe for barn som har foreldre eller søsken med psykiske vansker eller rusproblemer (TACO-gruppe). Barna rekrutteres fra skolehelse, sosiallærer og barneverntjenesten. Tilbudet er for elever fra 6-18 år. Gruppene har åtte ukentlige samlinger og deretter to oppfølgingssamlinger. Gruppene møtes etter skoletid. I tillegg til gruppene er det samlinger for tidligere deltakere med turer og andre aktiviteter. Dette tilbudet dekkes av øremerkede midler søkt fra SJUR fondet under Pårørendesenteret i Oslo.

3.1.4.5 Helsestasjon for ungdom

Helsestasjon for ungdom (HFU) er et tilbud for ungdom mellom 12-23 år som har åpent én ettermiddag i uken. Tilbudet er gratis og godt besøkt av både gutter og jenter. Lavterskeltilbudet er viktig for ungdom som har spørsmål og utfordringer i sin hverdag. Helsestasjonen for ungdom er bemannet med helsesykepleier, lege, psykolog, jordmor og barnevernkonsulent. Ungdom med rusproblematikk blir fulgt opp av helsesykepleier i samarbeid med foreldre og andre aktuelle samarbeidsparter. I aktuelle saker brukes elementer fra hasjavenningskurs. Det arbeides nå med en konkret tiltaksplan i forbindelse med rusoppfølging av ungdom i

bydelen.

3.2 Tilrettelagte tjenester og psykisk helse

Avdelingen gir tjenester til personer med psykiske lidelser. Tjenesten består av psykisk helseteam, rask psykisk helsehjelp, aktivitetshuset Nordstrand, FACT, innsatsteam og samlokaliserte boliger i Herregårdsveien og Marmorberget. Psykisk helseteam koordinerer og følger opp tiltak til hjemmeboende over 18 år med ulike psykiske helseproblemer. Teamet følger opp ca. 220 brukere, og jobber på dagtid på hverdager. Teamet har godkjente instruktører for kurs i depresjonsmestring (KID) og det avholdes jevnlig «Takk bare bra»-kurs på Skovheim eldresenter. Aktivitetshuset Nordstrand er et lavterskeltilbud til hjemmeboende personer med psykiske helseproblemer. Marmorberget samlokaliserte boliger og Herregårdsveien 4 er et bydelsbasert tilbud til personer med særskilt hjelpebehov. Beboerne har husleiekontrakter og det fattes vedtak om tjenester til beboerne. Noen av beboerne har ROP-lidelser.

3.2.1 FACT-team

Målgruppen er bydelstilhørende personer over 18 år, som er i behov av langvarige koordinerte tjenester fra DPS og bydel. FACT gir ambulant og fleksibel oppfølging til personer som i liten grad oppsøker hjelpeapparatet på egenhånd, eller som over tid ikke har nyttiggjort seg andre eksisterende behandlingstilbud. FACT er i utgangspunktet et frivillig tilbud, men kan også tilbys pasienter som mottar behandling under tvungent psykisk helsevern.

3.3 Mestring og omsorg

Avdelingen har en mottaksseksjon som kartlegger brukerens hjelpebehov ved nye søknader, samt tre utførerseksjoner som er inndelt i geografiske områder. Brukere med ruslidelser inngår i alle seksjonene. Alle seksjonene i Mestring om omsorg er tverrfaglig sammensatt, med saksbehandler, fysioterapeut, ergoterapeut, sykepleiere, helsefagarbeidere og ufaglærte. Seksjonene bidrar med medisinsk oppfølging, stell, medisin- og metadonutlevering og annet. Avdelingen har ingen ansatte med spesifikk kompetanse innen rusproblematikk.

3.3.1 Seniorsentre og seniorveileder

Bydelens seniorsentre er åpne treffsteder i nærmiljøet for personer over 60 år. Det legges vekt på sosialt fellesskap, samtalegrupper, kulturtilbud, helsetilbud med trening og kafé med variert og næringsrik mat. En målsetning for seniorsentrene er å medvirke til inkluderende, gode og trygge sosiale nettverk. Seniorsentrene er viktige arenaer for informasjon og veiledning. Temaer gjennom året kan blant annet være helse, rus, bruk av vanedannende legemidler, ernæring og aktivitet. Det innhentes fagfolk til å formidle på de ulike områdene.

Seniorveileder gir tilbud om forebyggende hjemmebesøk til eldre som ikke har tjenester eller som har begrensede tjenester fra kommunen. Forebyggende hjemmebesøk er et tilbud om råd og veiledning som gjelder kommunens tilbud innenfor helse, kultur, idrett og frivillighetsfeltet. Regionalt kompetansesenter for rus sin brosjyre «Aldring og helse – hva med alkohol» deles ut.

4. Føringer for rusarbeidet i Bydel Nordstrand

4.1 Strategiske føringer

Oslo kommune har et overordnet mål om å være en by med mangfold og inkludering for alle. Vi skal jobbe for at alle innbyggere skal få stabile og gode liv, med lik tilgang til bolig, arbeid og tjenester der de bor, uavhengig av deres helse og utfordringer. Tiltak skal understøtte folks ressurser og egeninnsats. Vi skal bevege oss vekk fra institusjonsbaserte tilbud og over til bolig med oppfølging og hjemmebaserte tiltak i lokalmiljøet. Dette medfører et økt ansvar for bydelene. Bydel Nordstrands visjon er forebygging, samskaping, tillit, mestring og bærekraft.

Byrådet vil vri innsatsen i ruspolitikken fra reparasjon til forebygging. De fremhever betydningen av gode velferdsordninger, små økonomiske forskjeller, tidlig identifisering av mulig problemutvikling, forebyggingsprogrammer, tiltak på barn og unges normalarena samt å forebygge frafall i skolen. Videre er det et mål at begynnende rusproblemer ikke skal utvikle seg til mer alvorlige problemer. For at det skal være mulig må det oppleves som lett å ta kontakt for å få hjelp. Tjenestene som gis til personer med rusproblemer skal bidra til økt livskvalitet, flere friske leveår og redusere rusproblemenes negative konsekvenser. Det er nødvendig å jobbe med rusarbeidet på et strukturelt nivå, gruppenivå og individnivå.

I arbeidet fremover må bydelen jobbe kontinuerlig med å utvikle sine tjenester, slik at bydelens ressurser utnyttes på en måte som ivaretar brukerens behov. De rusrelaterte tjenestene bør organiseres og utformes i samarbeid med brukere. Det er nødvendig å utvikle tverrfaglige tjenester som sikrer sømløse overganger, til det beste for bruker. Psykisk helse og rus må ses i sammenheng, slik at brukerne kan motta helhetlige tjenester. Ansatte i bydelen skal ha oversikt over ulike tilbud som finnes for personer med rusutfordringer, og vite hvor de kan finne informasjon ved behov. Ansatte som mangler ruskompetanse skal få opplæring.

4.2 Kommunerevisjonen

Det ble vinter 2019/2020 gjennomført kommunerevisjon, en forvaltningsrevisjon på rusoppfølging av Bydel Nordstrand og Bydel Alna, Rapport 12/2020 Oppfølging av personer med ruslidelser – Bydel Alna og Bydel Nordstrand. Kommunerevisjonen anbefalte bydelen å iverksette tiltak for å sikre systematisk, helhetlig og kontinuerlig kartlegging av brukernes funksjonsnivå, eksplisitte vurderinger av brukerens tjenestebehov på

bakgrunn av kartlegging samt tilfredsstillende journalføring av oppfølging og vurderinger. Videre ble det anbefalt tiltak for å sikre at det fattes vedtak om tjenester som gis og at samtykkeerklæringer gjenspeiler krav til informert samtykke. Bydelen ble også bedt om å vurdere tiltak for å sikre et tilfredsstillende samarbeid mellom bydelens tjenester for personer med rusproblemer samt at brukere med samtidige rus- og psykisk helseproblemer får et tilfredsstillende tilbud.

5. Handlingsplanens tiltak

I utarbeidingen av tiltak til handlingsplanen er det tatt utgangspunkt i føringene fra byrådets strategiske plan for rusfeltet i Oslo. Tiltakene er inndelt etter byrådets tre strategier for å nå målet om at færre innbyggere utvikler rusproblemer, og at innbyggere med rusproblemer får bistand ut fra sine behov til å leve meningsfulle liv.

MÅL: FOREBYGGING	TILTAK	ANSVARLIG	STATUS
Forebygging for å forhindre at rusproblemer oppstår	Etablere rutine for oppfølging av bekymringsmeldinger knyttet til rusproblematikk hos barn og unge	Oppvekst og velferd	
Forebygging for å forhindre at rusproblemer oppstår	Følge Oslostandard for oppsøkende arbeid rettet mot utsatt ungdom	Oppvekst og velferd: Forebyggende tjenester	Påbegynt
Forebygging for å forhindre at rusproblemer oppstår	Bedrive oppsøkende ungdomsarbeid og ha tett samarbeid med skole, politi, fritidsklubber, barnevern, SaLTo og andre aktører	Oppvekst og velferd: Forebyggende tjenester og SaLTo	Påbegynt
Forebygging for å forhindre at rusproblemer oppstår	Motivere skolene til gjennomføring av Ung i Oslo/Ungdata for å øke datagrunnlaget for rusbruk og rusrelaterte utfordringer	Oppvekst og velferd	
Forebygging for å forhindre at rusproblemer oppstår	Arbeide for å redusere frafall i skolen og tilby OT-kontakt for ungdom som faller ut av skole eller jobb	Oppvekst og velferd: Forebyggende tjenester	Påbegynt
Forebygging for å forhindre at rusproblemer oppstår	Ansette erfaringskonsulent i forebyggende tjenester	Oppvekst og velferd: Forebyggende tjenester	Påbegynt
Forebygging for å forhindre at rusproblemer oppstår	Tilby samtalegrupper for barn som har foreldre eller søsken med rus- og/eller psykiske helseutfordringer	Oppvekst og velferd: Forebyggende tjenester	Påbegynt
Forebygging for å forhindre at rusproblemer oppstår	Delta i konflikthåndteringsnettverk sammen med bydelene Østensjø og Søndre Nordstrand samt forebyggende politi, Uteseksjonen og Røde Kors	Oppvekst og velferd	Påbegynt

MÅL: TIDLIG INNSATS	TILTAK	ANSVARLIG	STATUS
Tidligere innsats når rusproblemer oppstår	Utforme bydelens nettsider slik at det er lett å finne frem til hvilke hjelpetilbud som finnes og hvor man kan henvende seg	Bydelens stab	
Tidligere innsats når rusproblemer oppstår	Utforme rutiner for å sikre at instansen i bydel som først kommer i kontakt med en person med rusproblemer, eller pårørende, sikrer at personens behov for videre oppfølging blir vurdert	Oppvekst og velferd, Tilrettelagte tjenester og psykisk helse, Mestring og omsorg	
Tidligere innsats når rusproblemer oppstår	Tilby samtale til alle som henvender seg med egne rusproblemer eller som pårørende av noen med rusproblemer	Oppvekst og velferd: NAV ved Helse, mestring og bolig	Påbegynt
Tidligere innsats når rusproblemer oppstår	Tilby opplæring om rus og forebyggende arbeid for ansatte som jobber med barn og ungdom i bydelen	Oppvekst og velferd: NAV, SaLTø, Ruskonsulent Ung, Utekontakten	
Tidligere innsats når rusproblemer oppstår	Tilby opplæring om rus og forebyggende arbeid for ansatte som jobber med eldre i bydelen	Oppvekst og velferd: NAV ved Helse, mestring og bolig.	
Tidligere innsats når rusproblemer oppstår	Tilby egen ruskonsulent for ungdom	Oppvekst og velferd: Forebyggende tjenester	Påbegynt
Tidligere innsats når rusproblemer oppstår	Etablere tilbud om hasj avvenningsprogram (HAP) i bydelen samt sikre at ansatte får opplæring i metoden	Oppvekst og velferd	
Tidligere innsats når rusproblemer oppstår	Sikre at spørsmål om rusvaner inkluderes rutinemessig i kartlegginger, også når det ikke mistenkes rusutfordringer	Oppvekst og velferd, Tilrettelagte tjenester og psykisk helse, Mestring og omsorg	
Tidligere innsats når rusproblemer oppstår	Etablere faste møter for samhandling på tvers av bydelens tjenestesteder	Oppvekst og velferd, Mestring og omsorg, Tilrettelagte tjenester og psykisk helse	Påbegynt
Tidligere innsats når rusproblemer oppstår	Tilby rask psykisk helsehjelp til personer med lettere psykiske lidelser	Tilrettelagte tjenester og psykisk helse	Påbegynt
MÅL: ØKT LIVSKVALITET	TILTAK	ANSVARLIG	STATUS
Meningsfull aktivitet Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Etablere et aktivitetshus for personer med utfordringer knyttet til rus og psykisk helse som bor i bydel	Bydelssamarbeid: Oppvekst og velferd, Tilrettelagte tjenester og psykisk helse, Helse og samfunn	Påbegynt

Meningsfull aktivitet Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Etablere Gatefotball-lag i samarbeid med bydel Østensjø og KFUM Kameratene.	Oppvekst og velferd: NAV ved Helse, mestring og bolig	Påbegynt
Meningsfull aktivitet Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Sikre at behov og/eller ønske om arbeid eller annen meningsfull aktivitet kartlegges kontinuerlig hos alle med tjenester	Oppvekt og velferd: NAV, Tilrettelagte tjenester og psykisk helse, Mestring og Omsorg	
Meningsfull aktivitet Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Ha tilbud om jobbspesialist og/eller IPS som kan gi arbeidsrettet oppfølging av personer med rusutfordringer	Oppvekst og velferd: NAV	Påbegynt
Meningsfull aktivitet Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Sikre at ansatte har god oversikt over selvhjelpstilbud, hjelpetilbud i frivillig regi og tilbud til pårørende	Oppvekst og velferd, Mestring og omsorg, Tilrettelagte tjenester og psykisk helse	
Oppfølging Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Etablere FACT for personer med alvorlig psykisk lidelse og samtidig rusavhengighet	Tilrettelagte tjenester og psykisk helse i samarbeid med Søndre Oslo DPS	Påbegynt
Oppfølging Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Sikre at alle som mottar tjenester for sine rusproblemer får en fast kontaktperson i bydelen	Oppvekst og velferd, Mestring og omsorg, Tilrettelagte tjenester og psykisk helse	
Oppfølging Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Utarbeide rutiner som sørger for kontinuerlig, systematisk og helhetlig kartlegging av brukernes funksjonsnivå, bistandsbehov og situasjon	Oppvekst og velferd, Mestring og omsorg, Tilrettelagte tjenester og psykisk helse	
Oppfølging Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Utarbeide eget kartleggingsskjema for personer med utfordringer knyttet til rus og psykisk helse	Oppvekst og velferd: NAV	
Oppfølging Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Begynne å fatte vedtak på rusoppfølging fra NAV	Oppvekst og velferd: NAV ved Helse, mestring og bolig	
Oppfølging Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Etablere rutine som sikrer at alle med langvarig og sammensatte behov får tilbud om individuell plan, og at svaret på tilbudet journalføres	Oppvekst og velferd, Mestring og omsorg, Tilrettelagte tjenester og psykisk helse	
Oppfølging Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Sikre at alle aktuelle ansatte får opplæring og kan dele ut Nalokson nesespray, som et ledd i overdoseforebyggende arbeid	Oppvekst og velferd: NAV ved Helse, mestring og bolig	Påbegynt
Oppfølging Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Ansette erfaringskonsulent og bruke erfaringskompetanse i rusarbeidet	Oppvekst og velferd, Mestring og omsorg, Tilrettelagte tjenester og psykisk helse	Påbegynt
Oppfølging Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Gjennomføre systematisk kartlegging av tjenestemottakernes livskvalitet	Oppvekst og velferd: NAV ved Helse, mestring og bolig	Påbegynt

Oppfølging Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Styrke innsatsen i forhold til ernæring og tannhelse hos personer med rusutfordringer	Oppvekst og velferd, Mestring og omsorg, Tilrettelagte tjenester og psykisk helse	
Bolig Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Kartlegg muligheten for privat leiebolig før kommunal bolig vurderes. Benytte BoSIN-veilederen «Fra institusjon til privateid bolig» for å sikre videreføring av fokus på privat utleie som en mulighet for brukergruppen.	Oppvekst og velferd: NAV ved Helse, mestring og bolig	Påbegynt
Bolig Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Etablere samarbeid med utleiery som leier ut til vanskeligstilte på det private leiemarkedet	Oppvekst og velferd: NAV ved Helse, mestring og bolig	
Bolig Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Utrede muligheten for å etablere tilrettelagte botilbud for personer med utfordringer knyttet til rus- og psykisk helse	Bydel	
Bolig Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Innhente erfaringer fra andre bydeler med å utarbeide samarbeidsavtaler med krav om oppfølging når kommunal bolig tilbys (brukes nå kun i bolig med bemanning)	Oppvekst og velferd: NAV ved Helse, mestring og bolig	
Bolig Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Etablere ambulerende team som tilbyr oppfølging til personer med psykiske lidelser og/eller rusutfordringer	Tilrettelagte tjenester og psykisk helse: Psykisk helse, Oppvekst og velferd: NAV ved Helse, mestring og bolig	Påbegynt
Bolig Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Utrede muligheten for å tilby booppfølging utenom ordinær arbeidstid	Tilrettelagte tjenester og psykisk helse: Psykisk helse. Oppvekst og velferd: NAV ved Helse, mestring og bolig	
Bolig Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Tilby booppfølging til personer som flytter fra institusjon til bolig	Tilrettelagte tjenester og psykisk helse: Psykisk helse. Oppvekst og velferd: NAV ved Helse, mestring og bolig	Påbegynt
Pårørendearbeid Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Utarbeide rutine som sikrer at det systematisk etterstrebes å innhente samtykke for å etablere samarbeid med pårørende og nettverk	Oppvekst og velferd, Mestring og omsorg, Tilrettelagte tjenester og psykisk helse	
Pårørendearbeid Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Etablere rutine for å spørre pårørende systematisk om hva som kan være avlastende for dem	Oppvekst og velferd, Mestring og omsorg, Tilrettelagte tjenester og psykisk helse	
Pårørendearbeid Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Sikre at pårørende ivaretas ved å følge Oslostandard for pårørendearbeid	Oppvekst og velferd, Mestring og omsorg, Tilrettelagte tjenester og psykisk helse	
Pårørendearbeid Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Etablere rutine for ivaretagelse av pårørende etter rus- eller psykisk helse relaterte dødsfall	Oppvekst og velferd, Mestring og omsorg, Tilrettelagte tjenester og psykisk helse	

Frivillighet Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Ha kjennskap til selvhjelpsgrupper og brukerorganisasjoner – og informere både pårørende og brukere om disse tilbudene	Oppvekst og velferd, Mestring og omsorg, Tilrettelagte tjenester og psykisk helse	
Frivillighet Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Etablere et samarbeid med frivillige og ideelle organisasjoner som har relevante tilbud	Oppvekst og velferd, Mestring og omsorg, Tilrettelagte tjenester og psykisk helse	
Tverrfaglig samarbeid Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Videreutvikle samarbeidet på tvers i bydel og sikre at psykisk helse og rus ses i sammenheng	Oppvekst og velferd, Mestring og omsorg, Tilrettelagte tjenester og psykisk helse	Påbegynt
Tverrfaglig samarbeid Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Etablere faste møter for tverrfaglig samarbeid rundt oppfølging av brukere	Oppvekst og velferd, Mestring og omsorg, Tilrettelagte tjenester og psykisk helse	Påbegynt
Tverrfaglig samarbeid Økt livskvalitet for personer med rusproblemer	Etablere rutine for innhenting av samtykke rundt tverrfaglig samarbeid	Oppvekst og velferd, Mestring og omsorg, Tilrettelagte tjenester og psykisk helse	

6. Nyttig å lese

Byrådet i Oslo (2018). *En psykt bra by – strategi for psykisk helse i Oslo kommune*. Hentet fra: <https://tjenester.oslo.kommune.no/ekstern/einnsynfillager/filtjeneste/fil?virksomhet=976819837&filnavn=byr%2F2019%2Fbr1%2F2019030854-2114954.pdf>

Byrådsavdelingen for eldre, helse og arbeid (2018). *Byrådets strategiske plan for rusfeltet i Oslo*. Bystyrevedtak 350/18. Hentet fra: <https://korusoslo.no/strategiskplanrusfeltet/>

Byrådsavdeling for eldre, helse og arbeid i Oslo (2019). *Oslostandard for overdoseforebyggende arbeid i bydelen*. Hentet fra: <https://korusoslo.no/wp-content/uploads/2020/07/Oslostandard-for-overdoseforebyggende-arbeid-i-bydelene-mars-2019.pdf>

Byrådsavdeling for eldre, helse og innbyggertjenester i Oslo (2020). *Oslostandard for pårørendesamarbeid*. Hentet fra: <https://www.oslo.kommune.no/helse-og-omsorg/oslostandard-for-parorendesamarbeid#gref>

Byrådsavdelingen for eldre, helse og arbeid i Oslo (2020). *Oslostandard for oppsøkende arbeid med utsatte ungdom*. Hentet fra: <https://korusoslo.no/content/uploads/2020/10/Oslostandard-for-opsokende-arbeid-med-utsatte-unge-webversjon-FERDIG.pdf>

Byrådsavdeling for arbeid, inkludering og sosiale tjenester i Oslo (2021). *Oslostandard for rusfaglig arbeid*. Hentet fra: <https://korusoslo.no/wp-content/uploads/2021/09/Oslostandard-for-rusfaglig-arbeid1.pdf.pdf>

Helsedirektoratet (2011). *Nasjonal faglig retningslinje for utredning, behandling og oppfølging av personer med ROP-lidelser*.

Helsedirektoratet (2014). *Sammen om mestring - Veileder i lokalt psykisk helsearbeid og rusarbeid for voksne*. Nasjonal veileder. Tilgjengelig fra: <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/sammen-om-mestring-lokalt-psykisk-helsearbeid-og-rusarbeid-for-voksne>

Kommunerevisjonen (2020). *Oppfølging av personer med ruslidelser – Bydel Alna og bydel Nordstrand*. Rapport 12-2020. Tilgjengelig fra: <https://www.oslo.kommune.no/politikk/budsjett-regnskap-og-rapportering/rapporter-fra-kommunerevisjonen/rapport-12-2020-oppfolging-av-personer-med-ruslidelser#gref>

Oslo Kommune (2020). *Veileder rusforebyggende arbeid i Osloskolen*. Hentet fra: https://korusoslo.no/wp-content/uploads/2020/09/Rusforebyggende_arbeid-utfyllbar-2020.pdf

Ungdata. *Ung i Oslo*. NOVA Rapport. Tilgjengelig fra: <https://korusoslo.no/ung-i-oslo-ungdata/>

Velferdsetaten (2019). *Helhetlig russtatistikk Oslo kommune 2018/2019*. Hentet fra <https://korusoslo.no/wp-content/uploads/2020/01/Helhetlig-russtatistikk-2018-2019.pdf>

Velferdsetaten (2017). *Rett hjelp til rett tid – Kunnskapsgrunnlag for rusmelding, Oslo kommune*.

6.1 Relevant lovverk

LOV 2009-12-18-131: Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven)

LOV-2011-06-24-30: Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven)

LOV-1999-07-02-63: Lov om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven)

LOV-2017-12-15-107: Lov om statlig tilsyn med helse- og omsorgstjenesten m.m. (helsetilsynsloven)